

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «28» 09 2023 р. № 1

Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»
(модуль 1 «Безпека життєдіяльності», модуль 2 «Цивільний захист»,
модуль 3 «Охорона праці», модуль 4 «Екологія»)
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання

галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
ОП «Правоохоронна діяльність»;
ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами»

статус дисципліни: обов'язкова

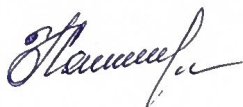
Ірпінь – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності (модуль 1 «Безпека життєдіяльності», модуль 2 «Цивільний захист», модуль 3 «Охорона праці», модуль 4 «Екологія»))» складена на основі освітньо-професійних програм: «Правоохоронна діяльність» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», затвердженій Вченою радою Університету 25.05.2023 р. протокол № 12; «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», затвердженій Вченою радою Університету 30.03.2023 р., протокол № 9

Укладачі:

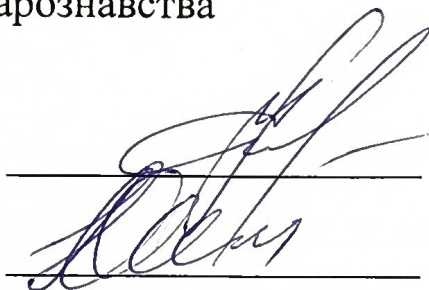

І. Качур, к.б.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства;

І. Сагайдак, к.т.н., доцент, доцент кафедри митної справи та товарознавства

Гаранти ОПІ:

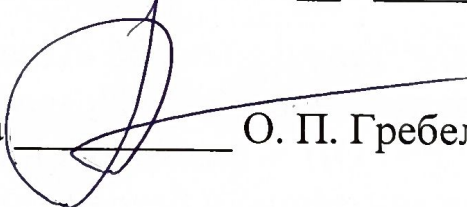
Г. Л. Чигрина

Ю. В. Нікітін

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою митної справи та товарознавства, протокол від «30» 08 2023 року № 1.

Завідувач кафедри

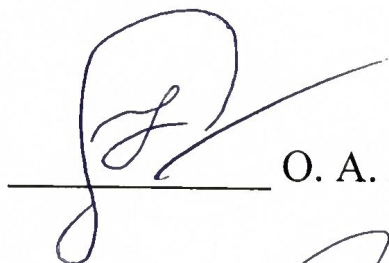
митної справи та товарознавства

О. П. Гребельник, д.е.н., професор

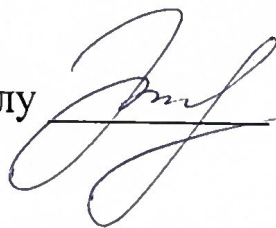
Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, протокол від «05» 09 2023 р. № 1.

Голова вченої ради
ННІ економічної безпеки
та митної справи

О. А. Калганова, к.ю.н., доцент

Завідувач навчально-методичного відділу

І. В. Качур, к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
2.2. ПЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ	8
2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.4. РЕЙТИНГ-ПЛАН	12
3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	15
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	30
5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	32
6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	32
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	36
ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РПНД	38

ПЕРЕДМОВА

Відповідно до євроінтеграційних прагнень України, Конституції України, життя людини, її здоров'я, честь та гідність є найвищою соціальною цінністю. Держава гарантує умови для реалізації права громадян на охорону здоров'я, на безпечне для здоров'я та життя довкілля. Важливу роль у практичній реалізації цих прав відіграє освіта. Формування культури безпеки життєдіяльності є і буде залишатися нагальним питанням ще багато років. Виклики, які стоять перед сучасною Україною – агресія російської федерації, бойові дії, часткова окупація територій, замінування великої частини території України, велика кількість переміщених осіб – потребують вирішення освідченими, інформаційно грамотними фахівцями.

Людина, її здоров'я, життя та безпека є лейтмотивом дисципліни «Безпека життєдіяльності». В змістовній частині дисципліни враховано засади концепції сталого розвитку; викладено основні засади міжнародного гуманітарного права, досвід європейської системи освіти у сфері ризику, інших міжнародних та національних документів; відображені сучасні тенденції розв'язання проблем безпеки людини.

Мета навчальної дисципліни полягає у оволодінні сукупністю загальнокультурних та професійних компетентностей з питань безпеки життєдіяльності, цивільного захисту, охорони праці та охорони навколишнього середовища відповідно до європейських стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням забезпечення сталого розвитку об'єктів економіки, збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій в мирний час та особливий період.

Завдання навчальної дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях в мирний час та в особливий період, формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки.

Методи навчання: методи організації та здійснення навчальної діяльності: словесні (розповідь, бесіда, лекція), наочні (показ, демонстрація), практичні, репродуктивні і проблемні, самостійної роботи і роботи під керівництвом викладача; методи стимулювання і мотивації навчання: методи формування інтересу (аналіз проблемних ситуацій), методи формування відповідальності в навчанні (роз'яснення суспільної і особової значущості навчання, пред'явлення педагогічних вимог); методи контролю і самоконтролю (усний і письмовий контроль, фронтальний і диференційований, поточний і підсумковий).

Методика проведення лекційних, семінарських та практичних занять базується на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність здобувача вищої освіти, творчу активність, самостійність, здатність сприймати, інтерпретувати й аналізувати навчальні, наукові тексти. Застосовуються метод кейсів, на реальних даних розглядаються основні шляхи вирішення проблемних питань.

Застосовуються наукові дискусії та ігрові методики, які спрямовані на набуття м'яких навичок комунікації, командної роботи, формування власної точки зору та критичного мислення у здобувачів вищої освіти.

Самостійна робота здобувача вищої освіти спрямована на виконання

додаткових завдань за темами курсу, підготовку різних видів завдань, підготовку наукових доповідей, презентацій, навчальних проєктів.

Передбачено такі методи і форми роботи: виконання тренувальних вправ і тестових завдань, проведення диспутів, презентації індивідуальних та групових проєктів тощо.

Індивідуально-консультаційна робота здобувача вищої освіти (під керівництвом викладача) передбачає написання доповідей, есе.

Під час лекційних, практичних занять застосовуються інноваційні інтерактивні методи і форми навчання: тренінги, кейси, круглі столи, конференції, проєктний метод, тестові завдання, ігрові (імітаційні, операційні, рольові, ділові ігри), мультимедійні технології.

Форми організації занять: лекції, семінарські заняття, практичні заняття, індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів.

Форми навчання: денна, заочна.

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських, практичних заняттях, а також результати виконання самостійної, індивідуальної роботи.

До контрольних заходів входять поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять та при перевірці самостійних робіт (бліц-контроль (тести), проведення презентації-захисту творчих завдань, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами навчального матеріалу з навчальної дисципліни.

Проміжний контроль здійснюється у формі контрольного заходу (тест, контрольна робота).

Підсумковий контроль – диференційований залік.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПП «Правоохоронна діяльність»

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5		
Модуль – 1	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4	1-й	1-й
Загальна кількість годин – 150	Семестр	
	1-й	1-й
	Лекції, год.	
	38	6
	Практичні, семінарські, год.	
	18/18	-/4
	Лабораторні, год	
	–	–
	Самостійна робота, год	
	73	138
	Індивідуально-консультаційна робота, год	
	3	2
	Форма семестрового контролю: <i>диференційований залік</i>	

ОПП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами»

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Кількість кредитів ЄКТС – 4		
Модуль – 1	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4	1-й	
Загальна кількість годин – 120	Семестр	
	1-й	
	Лекції, год.	
	32	
	Практичні, семінарські, год.	
	14/14	
	Лабораторні	
	–	
	Самостійна робота	
	58	
	Індивідуально-консультаційна робота: 2 год	
	Форма семестрового контролю: <i>диференційований залік</i>	

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ОП «Правоохоронна діяльність»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем. ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 9. Здатність працювати в команді. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	РН 16. Застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення.

ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. <i>Спеціальні компетентності (СК):</i> СК 15. Здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності СК 17. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.	РН 7. Здійснювати координацію діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою своєчасного реагування на кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та події. РН 12. Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки. РН 15. Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

ОП «Правоохоронна діяльність».

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль 1 «Безпека життєдіяльності», модуль 2 «Цивільний захист», модуль 3 «Охорона праці», модуль 4 «Екологія») для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, яка вивчається на 1 курсі у 1-му семестрі, є знання та вміння, набуті під час опанування шкільних курсів «Біологія», «Екологія», «Фізика», «Хімія», «Основи здоров'я».

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни будуть застосовані під час вивчення наступних дисциплін: «Спеціальна функціональна підготовка (м 1 «Загальна функціональна підготовка, м 2 Спеціальна фізична підготовка, м 3 «Професійно-прикладна фізична підготовка», «Основи цивільного права та процесу», «Адміністративна діяльність правоохоронних органів».

ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами».

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» (модуль 1 «Безпека життєдіяльності», модуль 2 «Цивільний захист», модуль 3 «Охорона праці», модуль 4 «Екологія») для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, яка вивчається на 1 курсі у 1-му семестрі, є знання та вміння, набуті під час опанування шкільних курсів «Біологія», «Екологія», «Фізика», «Хімія», «Основи здоров'я».

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни будуть застосовані під час вивчення наступних дисциплін: «Партнерство правоохоронних органів з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю», «Організація діяльності поліції по забезпеченню публічної безпеки і порядку».

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безпека життєдіяльності»
(модуль 1 «Безпека життєдіяльності», модуль 2 «Цивільний захист»,
модуль 3 «Охорона праці», модуль 4 «Екологія»)

ОПП «Правоохоронна діяльність» (ПДБП-23-1)
(денна форма навчання)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар./ (практ.) заняття	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 5 зал. кред. (150 год.)						
ЗМ I. (Т.1 – Т.6) «Безпека життєдіяльності»						
Т. 1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	4	0/2		3	9
Т. 2	Фізіологічні та психологічні особливості організму людини	2	2/0		4	8
Т. 3	Середовище життєдіяльності людини				3	3
Т. 4	Техногенні небезпеки та їх наслідки	4	0/0		4	8
Т. 5	Соціальні небезпеки	2	0/2		5	9
Т. 6	Комбіновані небезпеки		2/0		4	6
	Разом за змістовим модулем I	12	4/4 (8)		23	43
ЗМ II. (Т.7 – Т.9) «Цивільний захист»						
Т. 7	Правові та організаційні основи цивільного захисту	2	2/0		5	9
Т. 8	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	4	0/2		5	11
Т. 9	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ	2	2/0		5	9
	Разом за змістовим модулем II	8	4/2 (6)		15	29
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
ЗМ III. (Т.10 – Т.13) «Охорона праці»						
Т. 10	Правові та організаційні питання охорони праці	2	0/4		5	11
Т. 11	Виробнича санітарія та гігієна праці	2	0/0		5	7
Т. 12	Основи промислової безпеки	2	2/0		5	9
Т. 13	Пожежна безпека	4	2/0		5	11
	Всього за змістовим модулем III	10	4/4 (8)		20	38
ЗМ IV. (Т.14 – Т.16) «Екологія»						
Т. 14	Теоретичні основи загальної екології	2	2/0		5	9
Т. 15	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	2	0/6	2	6	16
Т. 16	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	4	4/0		5	13
	Всього за змістовим модулем IV	8	6/6 (12)	2	16	38
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік			2			2
Усього годин		38	18/18	3	73	150

ОПІ «Правоохоронна діяльність» (ПДБПЗ-23-1)
(заочна форма навчання)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар./ (практ.) заняття	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 5 зал. кред. (150 год.)						
ЗМ I. (Т. 1 – Т.6) «Безпека життєдіяльності»						
Т. 1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	2			9	11
Т. 2	Фізіологічні та психологічні особливості організму людини				9	9
Т. 3	Середовище життєдіяльності людини				9	9
Т. 4	Техногенні небезпеки та їх наслідки		1		9	10
Т. 5	Соціальні небезпеки				9	9
Т. 6	Комбіновані небезпеки				9	9
	Разом за змістовим модулем I	2	1		54	57
ЗМ II. (Т.7 – Т.9) «Цивільний захист»						
Т. 7	Правові та організаційні основи цивільного захисту				9	9
Т. 8	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій				9	9
Т. 9	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ	2			9	11
	Разом за змістовим модулем II	2			27	29
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
ЗМ III. (Т.10 – Т.13) «Охорона праці»						
Т. 10	Правові та організаційні питання охорони праці	2			9	11
Т. 11	Виробнича санітарія та гігієна праці				9	9
Т. 12	Основи промислової безпеки				9	9
Т. 13	Пожежна безпека		1		9	10
	Всього за змістовим модулем III	2	1		36	39
ЗМ IV. (Т.14 – Т.16) «Екологія»						
Т. 14	Теоретичні основи загальної екології				7	7
Т. 15	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС			2	7	9
Т. 16	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС				7	7
	Всього за змістовим модулем IV			2	21	23
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік			2			2
Усього годин		6	4	2	138	150

ОПП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави правоохоронними органами»
(денна форма навчання)

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар./ (практ.) заняття	Інд.-конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
ЗМ I. (Т.1 – Т.6) «Безпека життєдіяльності»						
Т. 1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	3	0/2		3	8
Т. 2	Фізіологічні та психологічні особливості організму людини	2	2/0		4	8
Т. 3	Середовище життєдіяльності людини				3	3
Т. 4	Техногенні небезпеки та їх наслідки	3	0/0		2	5
Т. 5	Соціальні небезпеки	2	0/2		5	9
Т. 6	Комбіновані небезпеки		2/0		2	4
	Разом за змістовим модулем I	10	4/4 (8)		19	37
ЗМ II. (Т.7 – Т.9) «Цивільний захист»						
Т. 7	Правові та організаційні основи цивільного захисту	2	2/0		4	8
Т. 8	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	2	0/2		4	8
Т. 9	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ	2	2/0		4	8
	Разом за змістовим модулем II	6	4/2 (6)		12	24
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
ЗМ III. (Т.10 – Т.13) «Охорона праці»						
Т. 10	Правові та організаційні питання охорони праці	2	0/2		4	8
Т. 11	Виробнича санітарія та гігієна праці	2	0/0		4	6
Т. 12	Основи промислової безпеки	2	1/0		4	7
Т. 13	Пожежна безпека	2	1/0		4	7
	Всього за змістовим модулем III	8	2/2 (4)		16	28
ЗМ IV. (Т.14 – Т.16) «Екологія»						
Т. 14	Теоретичні основи загальної екології	2	2/0		3	7
Т. 15	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	2	0/2	2	6	12
Т. 16	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	4	2/0		4	10
	Всього за змістовим модулем IV	8	4/2(6)	2	13	29
Форма контролю – контрольна робота– письмова робота (тести)						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік			2			2
Усього годин		32	14/14	2	58	120

2.4. РЕЙТИНГ-ПЛАН

Примітка: * для ОПП «Правоохоронна діяльність»

Години		Тема	Форма заняття та діяльності (лекція, семінар, самостійна робота здобувача, контр. захід, підсумкове тестування, індивід. робота)	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання				Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Змістовний модуль I «Безпека життєдіяльності»						
3/4*	2*	Т. 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7. Знати та розуміти основну термінологію з безпеки життєдіяльності, уявляти динаміку безпеки життєдіяльності, ризик-орієнтований підхід до забезпечення безпеки, основні поняття концепції сталого розвитку, розуміти важливість та сутність сталого розвитку та шляхи вирішення проблем сталого розвитку в Україні та світі.	2	
2	-		Практична робота			
3	9*		Самостійна робота			
2	-	Т. 2. Фізіологічні та психологічні особливості організму людини	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 12. Знати основні особливості організму людини та їх важливість для забезпечення безпеки в процесі життєдіяльності.	2	
2	-		Семінар			
4	9*		Самостійна робота			
3	9*	Т.3. Середовище життєдіяльності	Самостійна робота	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15. Знати основні складові середовища життєдіяльності людини.		
3/4*	-	Т.4. Техногенні небезпеки та їх наслідки	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15. Знати, розуміти та вміти класифікувати техногенні небезпеки, ідентифікувати техногенні небезпеки, розуміти їх вплив на людину та навколишнє середовище, прогнозувати або аналізувати наслідки такого впливу, розробляти заходи щодо попередження небезпек.		
-	1*		Семінар			5
2/4*	9*		Самостійна робота			
2	-	Т.5. Соціальні небезпеки	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15. Знати, розуміти та вміти класифікувати соціальні небезпеки, ідентифікувати соціальні небезпеки, розуміти їх вплив на людину та навколишнє середовище, прогнозувати або аналізувати наслідки такого впливу, розробляти заходи щодо попередження небезпек.	2	
2	-		Практична робота			
5	9*		Самостійна робота	Вміти робити розрахунок реального харчового раціону за допомогою довідкових даних та розробити індивідуальний раціональний харчовий раціон з урахуванням особливостей діяльності.		
2	-	Т.6. Комбіновані небезпеки	Семінар	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15. Знати та вміти виявити причини, класифікувати комбіновані небезпеки,	2	

2/4*	9*		Самостійна робота	ідентифікувати комбіновані небезпеки, розуміти їх вплив на людину та навколишнє середовище, прогнозувати або аналізувати наслідки такого впливу, розробляти заходи щодо попередження небезпек.		
37/43*	57*	Усього за ЗМ I			8	5
Змістовий модуль II «Цивільний захист»						
2	-	Т.7. Правові та організаційні основи цивільного захисту	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2	-		Семінар	Знати історію, основні положення Міжнародного гуманітарного права, розуміти основні визначення цивільного захисту, володіти понятійно-термінологічним апаратом цивільного захисту. Знати законодавчі акти, які регулюють цивільний захист.	2	
4/5*	9*		Самостійна робота			
2/4*	-	Т.8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2	-		Практична робота	Знати основні ознаки систем оповіщення та інформування населення, основні принципи та послідовність евакуаційних дій.	2	
4/5*	9*		Самостійна робота	Вміти робити розрахунок та давати оцінку інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності.		
2	2*	Т.9. Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2	-		Семінар	Знати джерела фінансування заходів цивільного захисту. Розуміти форми організації та основні засади гуманітарної допомоги в разі надзвичайної ситуації	2	
4/5*	9*		Самостійна робота			
24/29*	29*	Усього за ЗМ II			6	0
			Проміжний модульний контроль №1		6	10
		Усього			12	10
Змістовий модуль III «Охорона праці»						
2	2	Т. 10. Правові та організаційні питання охорони праці	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2/4*	-		Практична робота	Знати основи законодавства про охорону праці, основні поняття та визначення охорони праці.	2	
4/5*	9*		Самостійна робота			
2	-	Т. 11. Виробнича санітарія та гігієна праці	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 12.		
4/5*	9*		Самостійна робота	Знати та розуміти особливості фізичної та розумової праці з точки зору охорони праці, визначати основні фактори, що впливають на продуктивність праці. Знати та вміти ідентифікувати чинника, які визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Дати оцінку особливостям фізичної та розумової праці з точки зору охорони праці, визначати основні фактори, що впливають на продуктивність праці. Знати та вміти ідентифікувати чинника, які визначають санітарно-гігієнічні умови праці.		
2	-	Т. 12. Основи промислової безпеки	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 12.		
1/2*	-		Семінар	Знати та розуміти основні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів	1	
4/5*	9*		Самостійна робота			

2/4*	-	Т. 13. Пожежна безпека	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
1/2*	1*		Семінар	Знати основну термінологію, причини виникнення пожеж, характеристики пожеж. Знати основні засоби та заходи щодо забезпечення пожежної безпеки підприємства.	1	5
4/5*	9*		Самостійна робота	Вміти скласти план дій при пожежі. Забезпечити заходи щодо контролю стану пожежної безпеки на підприємстві		
28/38*	39*	Усього за ЗМ III			4	5
Змістовий модуль IV «Екологія»						
2	-	Т. 14 Теоретичні основи загальної екології	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2	-		Семінар	Розуміти та знати основні поняття загальної екології. Розуміти механізми взаємодії в екосистемах та умови їх збереження. Знати основні джерела забруднення НПС та глобальні екологічні проблеми сучасності.	2	
3/5*	7*		Самостійна робота	Вміти аналізувати екосистеми. Знати основні джерела забруднення НПС та глобальні екологічні проблеми сучасності.		
2	-	Т. 15. Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2/6*	-		Практична робота	Знати економічні та правові механізми управління природокористуванням.	6	
2	2*		Інд.-консульт. робота	Вміти визначати категорію небезпечності підприємства та розраховувати санітарно-захисну зону підприємства.	5	15
6	7*		Самостійна робота	Вміти розраховувати екологічний податок, що підлягає сплаті до бюджету. Вміти презентувати результат розрахунку екологічного податку.		
4	-	Т. 16. Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	Лекція	ОП «Правоохоронна діяльність» ПРН 16. ОП «Забезпечення внутрішньої безпеки держави»: РН 7, РН 12, РН 15.		
2/4*	-		Семінар		2	
4/5*	7*		Самостійна робота			
29/38*	23*	Усього за ЗМ IV			15	15
			Проміжний модульний контроль №2		6	10
		Усього			21	25
		Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE			5	5
2	2	Підсумковий модульний контроль (для дисциплін, форма підсумкового контролю яких диф. залік)	Підсумкове тестування		50	50
120/150*	150*	Усього за курсом			100	100

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМ І. «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності

План лекційного заняття

1. Предмет, мета, функції та завдання «Безпека життєдіяльності».
2. Актуальність навчальної дисципліни.
3. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Шляхи вирішення в Україні.
4. Основні поняття в БЖД: «людина», «життя», «діяльність», «небезпека», «безпека», «життєдіяльність».
5. Класифікація небезпек.
6. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
7. Ризик в безпеці життєдіяльності як кількісна оцінка небезпек.
8. Системний аналіз в БЖД.

План практичного заняття

1. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Шляхи вирішення в Україні.
2. Ризик в безпеці життєдіяльності як кількісна оцінка небезпек.
3. Кейс. Розрахунок ризику за індивідуальними вихідними даними з підприємства.

План самостійної роботи

1. Концепція прийняттого (допустимого) ризику. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
2. Види ризику.
3. Управління ризиком.
4. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність безпеки життєдіяльності?
2. Характеристика та аналіз основних понять у безпеці життєдіяльності.
3. Охарактеризуйте етапи впливу суспільства на НПС.
4. Охарактеризуйте джерела небезпек та наведіть їхню класифікацію.
5. Дайте характеристики небезпечним, шкідливим та вражаючим факторам.
6. Охарактеризуйте систему “людина – життєве середовище”.
7. Ризик як кількісна оцінка небезпеки.
8. Що таке сталий розвиток суспільства?
9. Цілі сталого розвитку України.

Рекомендована література: основна: 2, 6, 9; допоміжна: 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 20, 21, 34.

Тема 2. Фізіологічні та психологічні особливості організму людини

План лекційного заняття

1. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
2. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини.
3. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини.

4. Основні визначення здоров'я. Чинники, від яких залежить здоров'я людини. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища.

План семінарського заняття

1. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
2. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини.
3. Стан здоров'я населення України.
4. Психологічні особливості організму людини.
5. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Поведінка людини у стресових ситуаціях.

План самостійної роботи

1. Людина як біологічний та соціальний суб'єкт. Біологічні та соціальні ознаки людини.
2. Загальне уявлення про обмін речовин.
3. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості.
4. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Поведінка людини у стресових ситуаціях. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.
5. Система охорони здоров'я в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте анатомо-фізіологічну структуру людини.
2. Яке значення має сенсорна система у забезпеченні безпеки людини.
3. Значення нервової системи у життєдіяльності людини.
4. Яку роль відіграють біоритми у забезпеченні життєдіяльності людини. Їхня класифікація.
5. Наведіть основні визначення здоров'я.
6. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища, її види.
7. Здоров'я людини, якість життя та його безпека.
8. Психіка людини і безпека життєдіяльності.
9. Психічні процеси та їх роль в безпеці життєдіяльності.
10. Психічні стани та психічні властивості: загальне та відмінне.

Рекомендована література: основна: 2, 9; допоміжна: 11, 16; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 20, 21, 25, 34.

Тема 3. Середовище життєдіяльності людини

План самостійної роботи

1. Поняття про середовище життєдіяльності людини.
2. Природне середовище життєдіяльності. Стихійні лиха та їх класифікація за причиною виникнення: тектонічні, топологічні, метеорологічні.
3. Стихійні лиха, які найбільш зустрічаються в Україні. Найбільш руйнівні стихійні лиха в історії людства.
4. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
5. Соціально-політичне середовище. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
6. Тероризм як глобальна небезпека.
7. Екстремальні ситуації криміногенного характеру.

8. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Питання для самоконтролю

1. Що таке середовище життєдіяльності людини?
2. Природне середовище життєдіяльності.
3. Класифікація природних небезпек за причиною виникнення: тектонічні, топологічні, метеорологічні.
4. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
5. Соціально-політичне середовище.

Рекомендована література: основна: 2, 9; допоміжна: 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 34.

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх наслідки

План лекційного заняття

1. Вібродоакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їх впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
3. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив на організм людини та захист від їх дії.
4. Біологічні небезпеки: отруйні тварини; отруйні рослини; небезпечні патогенні мікроорганізми: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.

План самостійної роботи

1. Аварії на системах життєзабезпечення. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
2. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.
3. Знайти в ЗМІ повідомлення про найкрупніші гідродинамічні аварії. Навести приклади гідродинамічних аварій та їх наслідків.
4. Біологічні небезпеки: отруйні тварини; отруйні рослини; небезпечні патогенні мікроорганізми: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії.
5. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
6. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (ковід, холера, сибірка, чума та ін.).

Питання для самоконтролю

1. Вібродоакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їхнього впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
3. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини.
4. Аварії, пов'язані з викидом (витоком) небезпечних хімічних речовин.
5. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
6. Поняття про нормування шкідливих речовин.
7. Аварії на системах життєзабезпечення та їх наслідки для суспільства.
8. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
9. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив електромагнітних полів на організм людини та захист від їх дії.
10. Біологічні небезпеки: макроорганізми (отруйні рослини, отруйні тварини), небезпечні патогенні організми (гриби, віруси, рикетсії, бактерії).

Рекомендована література: основна: 2, 4, 9; допоміжна: 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 34.

Тема 5. Соціальні небезпеки

План лекційного заняття

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби: туберкульоз, гепатит, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, онкозахворювання.
3. Шкідливі звички. Алкоголізм як соціальна небезпека. Тютюнопаління та його шкідливі наслідки.
4. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
5. Моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
6. Небезпека засобів масової інформації та інформаційних небезпек: вплив ЗМІ та інформаційних ресурсів на свідомість людини.

План практичного заняття

Розрахунок оптимального харчового раціону здобувача вищої освіти

1. Безпека харчування.
2. Законодавство України та зарубіжний досвід контролю за якістю та безпечністю продуктів харчування.
3. Зробити розрахунок реального харчового раціону за допомогою довідкових даних та розробити індивідуальний раціональний харчовий раціон з урахуванням особливостей діяльності здобувачів вищої освіти.

План семінарського заняття

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби та їх значення для суспільства.
3. Епідемії та пандемії, їх значення для розвитку суспільства.
4. Булінг та моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
5. Небезпека засобів масової інформації (ЗМІ): вплив ЗМІ на свідомість людини.

План самостійної роботи

1. Культура харчування як складова культури здоров'я.
2. Соціальні хвороби: туберкульоз, гепатит, цукровий діабет, серцево-судинні захворювання, онкозахворювання.
3. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
4. Булінг та моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
5. Інформаційні небезпеки: вплив на свідомість людини.

Питання для самоконтролю

1. Поняття про соціальні небезпеки.
2. Соціальні хвороби.
3. Шкідливі звички. Тютюнопаління та його наслідки. Алкоголізм як соціальна проблема.
4. Булінг та моббінг як прояви психологічного насильства у суспільстві.
5. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
6. Насильство. Прояви насильства та запобігання насильству.

Рекомендована література: основна: 2, 9; допоміжна: 11, 13; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 34.

Тема 6. Комбіновані небезпеки

План семінарського заняття

1. Природно-техногенні небезпеки: парниковий ефект; забруднення ксенобіотиками; порушення озонового шару («озонові діри»); кислотні опади.
2. Природно-соціальні небезпеки. Соціально небезпечні хвороби. Серцево-судинні захворювання, травми, онкологічні захворювання. Захворювання, що передаються статевим шляхом. СНІД. Наркотичні речовини та їх вплив на організм людини. Соціально-техногенні небезпеки: професійні захворювання, виробничий травматизм.

План самостійної роботи

1. Непередбачувані небажані наслідки науково-технічного прогресу.
2. Природно-техногенні небезпеки.
3. Природно-соціальні небезпеки.
4. Соціально-техногенні небезпеки.

Питання для самоконтролю

1. Поняття «комбіновані небезпеки» та їхні види.
2. Природно-техногенні небезпеки: порушення озонового шару, парниковий ефект, кислотні опади.
3. Природно-соціальні небезпеки: СНІД, наркоманія.
4. Соціально-техногенні небезпеки.
5. Соціально-політичні небезпеки.
6. Конфлікти, їхня класифікація та причини виникнення.
7. Конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

Рекомендована література: основна: 2, 9; допоміжна: 11, 13; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 34.

ЗМ ІІ. «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Тема 7. Правові та організаційні основи цивільного захисту

План лекційного заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту.
3. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту. Поняття про надзвичайні ситуації та їх класифікація.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План семінарського заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту.
3. Основні положення Кодексу цивільного захисту. Класифікація надзвичайних ситуацій.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План самостійної роботи

1. Державне управління у сфері цивільного захисту.
2. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
3. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
4. Сили цивільного захисту.

Питання для самоконтролю

1. Суть Положень міжнародного гуманітарного права.
2. Написати коротке есе щодо оцінки порушень міжнародного гуманітарного права країною-агресором (обрати приклад самостійно з власного досвіду або обрати з офіційних джерел приклад)
3. Основні принципи державного управління у сфері цивільного захисту.
4. Надзвичайні ситуації та їх класифікація. Навести приклади.
5. Для чого створена Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ)?

Рекомендована література: основна: 1, 10; допоміжна: 13, 15; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 28, 34.

Тема 8. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

План лекційного заняття

1. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
2. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
3. Мінна безпека.
4. Заходи з евакуації.
5. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

План практичного заняття

Оцінка інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності

1. Ознайомитися з теоретичним матеріалом з тематики.
2. Виконати розрахунок завдання за індивідуальними даними.

На промисловому об'єкті робітники і службовці працюють в одну зміну. Під час аварії на цьому, чи сусідньому, підприємстві об'єкт може опинитись у зоні хімічного або радіаційного забруднення. Для захисту виробничого персоналу на об'єкті побудовано сховище, вбудоване в будівлю, де працюють люди.

Оцінити надійність захисту виробничого персоналу об'єкту в сховищі під час аварії з можливим хімічним або радіаційним забрудненням території. Вихідні дані в надані в таблиці.

3. Зробити висновок.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Інженерний захист.
2. Радіаційний захист.
3. Хімічний захист. Медичний захист.
4. Психологічний захист.
5. Біологічний захист населення, тварин і рослин.

Питання для самоконтролю

1. Що таке інженерний захист?
2. Захисні споруди: призначення та класифікація.

3. Які заходи входять до комплексу радіаційного і хімічного захисту населення і територій?
4. Які норми приміщень існують для захисних споруд?
5. Назвіть режими повітропостачання, які можуть бути реалізовані в сховищі.
6. Скільки складає аварійний запас води у сховищі на одну особу?

Рекомендована література: основна: 1, 10; допоміжна: 13, 15; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 28, 34.

Тема 9.

Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту

План лекційного заняття

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
2. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
3. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

План практичного заняття

1. Знайти у ЗМІ інформацію щодо надзвичайної ситуації, при якій надавалася гуманітарна допомога. Зробити аналіз потреб постраждалих у надзвичайній ситуації та розробити план дій по ліквідації надзвичайної ситуації, а також перелік можливих потреб постраждалих.
2. Вивчити, яким чином відбувається фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
3. Вивчити, яким чином може надаватися гуманітарна допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях та заповнити таблицю:

Опис надзвичайної ситуації	Можлива гуманітарна допомога (ГД)	Нормативні засади ГД	Вид ГД	Джерело ГД

4. Вивчити поняття державного резерву, його склад, призначення. Описати та зробити висновки щодо складу державного резерву. Заповнити таблицю:

Склад держрезерву	Приклад продукції держрезерву	Призначення продукції	Умови використання продукції з держрезерву

План самостійної роботи

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
2. Страховий механізм відшкодування збитків від НС. Порядок надання фінансової допомоги та схема опрацювання звернень щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету.
3. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України. Бюджетні та позабюджетні джерела формування резервного фонду. Утримання і розвиток системи державного резерву. Фінансування операцій, пов'язаних з

накопиченням (приростом), поновленням матеріальних цінностей державного резерву. Норми резервування та фінансування системи державного резерву на випадок НС.

4. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється фінансування заходів з ліквідації наслідків НС?
2. Єдина система державного резерву України: склад, джерела формування.
3. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Рекомендована література: основна: 1, 10; допоміжна: 13, 15; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 28, 34.

ЗМ Ш. «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Тема 10. Правові та організаційні основи охорони праці

План лекційного заняття

1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
2. Суб'єкти та об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.
3. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
4. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.
5. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, структура, основні вимоги та ознаки. Реєстр НПАОП.
6. Фінансування охорони праці, його основні принципи та джерела.
7. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.

План семінарського заняття

1. Суб'єкти та об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці.
2. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
3. Теоретичні положення з питань розслідування нещасних випадків на виробництві.
4. Опис нещасного випадку, визначення характеру та порядку розслідування.
5. Оформлення актів розслідування нещасного випадку (Н-1, Н-5, НТ) та звіту про виконану роботу.

План практичного заняття

*Розрахунок чисельності працівників служби охорони праці
на підприємстві за даними підприємства*

1. Ознайомитися з методикою розрахунку чисельності служби охорони праці та визначення площі приміщення, яка необхідна для її розміщення.
2. Виконати розрахунок чисельності служби охорони праці та площі приміщення служби охорони праці відповідно до варіанту, приведенного в табл. (див. Методичні вказівки до семінарських/практичних занять).
3. Відповісти на питання для перевірки.

План самостійної роботи

1. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.
2. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП); міждержавні стандарти ССБП; національні стандарти України з охорони праці.
3. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
4. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
5. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
6. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
7. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
8. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Питання для самоконтролю

1. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення системи управління охороною праці.
2. Які обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
3. Хто організує і за які кошти проводить попередні і періодичні медичні огляди?
4. При якій чисельності працюючих в установах і організаціях створюється служба охорони праці?
5. Склад комісії з питань охорони праці. Які права має Служба охорони праці?
6. Що Ви знаєте про вступний інструктаж? Яка його мета, правила проведення та оформлення?
7. Первинний та повторний інструктажі на робочому місці, їх мета та зміст.
8. Як фінансуються роботи по охороні праці на підприємстві і в організації?
9. Які нещасні випадки належать до виробничих?
10. Які дії у керівника робіт, якщо стався нещасний випадок?
11. Які обов'язки у комісії з розслідування нещасного випадку?
12. Які причини травматизму та професійних захворювань?
13. Які методи аналізу виробничого травматизму застосовують на підприємствах?

Рекомендована література: основна: 3, 5; допоміжна: 8, 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 34; міжнарод. вид. 36.

Тема 11. Виробнича санітарія та гігієна праці

План лекційного заняття

1. Загальне уявлення про психофізіологічні фактори небезпек.
2. Фізична та розумова діяльність людини.
3. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
4. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
5. Повітря робочої зони:
 - 5.1. Мікроклімат робочої зони, нормування та контроль його параметрів; заходи та засоби їх нормалізації.
 - 5.2. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами. ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.
 - 5.3. Вентиляція та її види.

6. Освітлення виробничих приміщень, його класифікація та нормування.
7. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень.

План семінарського заняття

1. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини.
2. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
3. Санітарно-захисні зони підприємств.
4. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
5. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

План самостійної роботи

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
2. Санітарно-захисні зони підприємств.
3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
4. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте небезпечність фізичної і розумової втоми.
2. Як класифікуються роботи за важкістю та енергозатратами?
3. Як визначається гранично допустима концентрація при одночасному знаходженні у повітрі робочої зони декількох шкідливих речовин односпрямованої дії?
4. Що ви знаєте про індивідуальні засоби захисту?
5. Які Ви знаєте види виробничої вентиляції?
6. Які Ви знаєте види освітлення?
7. Які існують засоби профілактики шкідливої дії вібрації?
8. Організаційно-технічні заходи боротьби із шумом.
9. Захист від негативної дії інфразвуку та опромінення.
10. Назвіть основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємства та планування його території.
11. Назвіть основні вимоги до виробничих будівель та споруд.
12. Назвіть основні вимоги до допоміжних приміщень.
13. Принципи розташування санітарно-побутових приміщень.
14. Що забороняється розміщувати в межах санітарно-захисних зон?

Рекомендована література: основна: 3, 4, 5; допоміжна: 8, 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 34.

Тема 12. Основи промислової безпеки

План лекційного заняття

1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
2. Безпека під час експлуатації систем під тиском і криогенної техніки.
3. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.
4. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
5. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

План семінарського заняття

1. Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів.
2. Безпека під час вантажно-розвантажувальних робіт.
3. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
4. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.

План самостійної роботи

1. Умови ураження людини електричним струмом. Напруга кроку та дотику.
2. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи.
3. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Питання для самоконтролю

1. Що належить до обладнання, яке працює під тиском?
2. Який порядок зберігання балонів із стиснутими газами?
3. Що являється причинами електротравматизму?
4. Від яких чинників залежать наслідки ураження електричним струмом?
5. Що називається кроковою напругою?
6. Якими можуть бути схеми включення людини в електричне коло?
7. Як класифікуються виробничі приміщення за рівнем електробезпеки?
8. Які способи захисту людей від ураження струмом при наближенні або торканні до струмоведучих частин електроустановок під напругою?

Рекомендована література: основна: 4, 5; допоміжна: 8, 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 34; міжнарод. вид. 35.

Тема 13. Пожежна безпека

План лекційного заняття

1. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.
2. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
3. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.
4. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту: пожежна сигналізація, засоби пожежогасіння.

План семінарського заняття

1. Дії персоналу при виникненні пожежі.
2. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.
3. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

План самостійної роботи

1. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту.
2. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння.
3. Дії персоналу при виникненні пожежі.
4. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.
5. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Питання для самоконтролю

1. Що таке пожежа?
2. На які класи поділяються пожежі залежно від властивостей горючих речовин?
3. Які основні причини пожеж?

4. Який вплив небезпечних та шкідливих чинників, пов'язаних з пожежами, на людину?
5. Як класифікуються приміщення будівлі за категоріями вибухопожежної та пожежної безпеки?
6. Яке призначення має система попередження пожежі?
7. Яка мета протипожежних профілактичних заходів?
8. Які установки використовують для протипожежного захисту?
9. Які види пожежних сповіщувачів вам відомі?
10. Що таке вогнестійкість будівель і споруд?

Рекомендована література: основна: 1, 4, 5; допоміжна: 8, 11; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 34.

ЗМ IV. «ЕКОЛОГІЯ»

Тема 14. Теоретичні основи загальної екології

План лекційного заняття

1. Екологічні фактори та їх класифікація.
2. Визначення екосистеми, склад і функціональна структура екосистеми. Основні процеси в екосистемі. Харчові ланцюги та трофічні рівні. Потоки речовини та енергії в екосистемах.
3. Основні джерела забруднення довкілля. Глобальні екологічні проблеми сучасності.
4. Основні екологічні закони.

План семінарського заняття

1. Екологічні фактори: визначення, класифікація, характеристика.
2. Ековалентність. Поділ живих організмів за ековалентністю. Приклади.
3. Популяції: означення, основні параметри, структури. Приклади.
4. Екосистеми: означення, складові, типи, види, стани, структури. Приклади.
5. Характеристика біосфери як глобальної екосистеми. Вчення В.І. Вернадського про біо- і ноосферу.
6. Глобальні екологічні проблеми сучасності.
7. Моніторинг: означення, види, складові, завдання.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Характеристика модельної системи «Людина – Економіка – Біота – Середовище».
2. Екологічні фактори: означення, класифікація, характеристика.
3. Поділ живих організмів за ековалентністю.
4. Популяції: означення, основні параметри, структури. Приклади.
5. Екосистеми: означення, складові, типи, види, стани, структури. Приклади.
6. Загальна характеристика біосфери та її складових. Їх значення для існування живих організмів. Вчення В.І. Вернадського про біосферу.
7. Глобальні екологічні проблеми сучасності: причини виникнення, наслідки, характеристика.
8. Оцінка природних ресурсів.

Питання для самоконтролю

1. Роль екології як науки в житті суспільства.
2. Екологічні фактори та їх класифікація.
3. Поділ живих організмів за ековалентністю.
4. Дати характеристику популяціям.

5. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
6. Дати характеристику новому періоду антропогенного впливу на НПС.
7. Сутність Глобальної Системи Моніторингу НПС.
8. Економічний, еколого-економічний та соціоекологічний принципи природокористування.

Рекомендована література: основна: 7; допоміжна: 12, 14; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 24, 32, 34.

Тема 15.

Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС

План лекційного заняття

1. Економіка природокористування: означення та складові. Розрахунок екологічних податків.
2. Розрахунок економічних збитків від забруднення природного середовища. Види збитків.
3. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методика визначення природоохоронних затрат.
4. Державне управління в галузі охорони НПС і раціонального ПК. Екологічне право.

План практичної роботи

Визначення категорії небезпечності підприємства та величини санітарно-захисної зони

1. Згідно вихідних даних, з використанням наданої довідкової інформації, визначити категорію небезпечності підприємства (КНП) та ширину санітарно-захисної зони (СЗЗ).
2. Відповісти на питання для самоперевірки:
 - 2.1. На які класи поділяються підприємства залежно від складу й кількості шкідливих чинників та умов технологічного процесу?
 - 2.2. Що таке санітарно-захисна зона і за якими принципами вона створюється?
 - 2.3. Що таке гранично допустима концентрація і яке відношення вона має до розрахунку санітарно-захисних зон?
 - 2.4. Які дані використовують для визначення категорії небезпечності?

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.
2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.
3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Економіка природокористування та її складові.
2. Визначення екологічних податків.
3. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь.
4. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
5. Принципи природоохоронних заходів.
6. Основні причини екологічної кризи в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Основні складові економічного механізму природокористування.
2. Екологічні податки за забруднення стаціонарними джерелами забруднення.
3. Досвід економічно-розвинених країн у сфері екологічного оподаткування.
4. Розрахунок економічних збитків від забруднення НПС.
5. Визначення загально-економічних збитків від забруднення довкілля.
6. Суть соціальної ефективності природоохоронних заходів.
7. Економічний ефект від здійснення природоохоронної діяльності.
8. Якими нормативно-правовими актами регулюється стан екологічної безпеки в Україні?

Рекомендована література: основна: 7; допоміжна: 12, 14; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 24, 32, 34.

Тема 16.

Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС

План лекційного заняття

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза.
3. Екологічна паспортизація виробничих об'єктів.
4. Екологічний менеджмент.
5. Екологічний маркетинг.
6. Екологічний аудит.
7. Екологічний інжиніринг.

План семінарського заняття

1. Економіка природокористування та її основні складові.
2. Екологічні податки за забруднення стаціонарними джерелами забруднення.
3. Досвід економічно-розвинених країн у сфері екологічного оподаткування.
4. Розрахунок економічних збитків від забруднення НПС.
5. Визначення загально-економічних збитків від забруднення довкілля.
6. Соціальна та економічна ефективність природоохоронних заходів.
7. Затрати на здійснення природоохоронних заходів.
8. Принципи еколого-економічних заходів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза: типи, фінансування, характеристика.
3. Екологічна паспортизація.
4. Екологічний менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
5. Екологічна сертифікація: суть, значення, завдання.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється очищення газодимових викидів та промислових стічних вод?
2. Дати характеристику екологічній експертизі як виду науково-практичної діяльності?
3. Що таке екологічний паспорт підприємства?
4. Функції екологічного менеджменту на макро- та мікрорівні.

5. Екологічний маркетинг: означення та функції.
6. Чим відрізняється екологічний аудит від екологічної експертизи?
7. Наведіть приклад екологічного інжинірингу.

Рекомендована література: основна: 7; допоміжна: 12, 14; інформаційні ресурси Інтернет: 17, 18, 19, 20, 21, 24, 32, 34.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1 – 4.5.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення контактної заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 4.1

Розподіл балів за семінарське/практичне заняття

Критерії оцінювання	К-сть балів
В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.	2
Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.	1
Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.	0

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться письмово табл. 4.2 – 4.3).

Таблиця 4.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	-
Тестовий блок	6 (для заочної форми 10)
Всього	6 (для заочної форми 10)

Таблиця 4.3

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	К-сть балів	
	Денна форма	Заочна форма
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю виконав тестові завдання.	6	10
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який виконав лише ½ завдань та використовував для цього практичні навички і вміння застосовувати здобуті теоретичні знання.	3	5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не виконав завдання.	0	0

Таблиця 4.4

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	К-сть балів	
	Денна	Заочна
Послідовність, логічність виконання індивідуальної роботи, виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками. Підготовлена презентація за результатами виконаної роботи. Під час захисту роботи здобувач освіти демонструє відмінне розуміння теми та дає відповіді на всі поставлені питання.	5	15
Є незначні зауваження до виконання індивідуальної роботи. Підготовлена презентація. Під час захисту роботи здобувач освіти частково орієнтується в темі та дає відповіді не на всі поставлені питання.	4	12
Є зауваження до виконання індивідуальної роботи. Презентація не підготовлена. Під час захисту роботи здобувач освіти майже не орієнтується в темі та не може відповісти на поставлені питання.	3	10
Індивідуальна робота підготовлена, є зауваження. Без презентації. Без захисту.	2	7
Індивідуальна робота підготовлена зі значними зауваженнями, без презентації та захисту.	1	5
Не виконано роботу та не підготовлено презентацію за її матеріалами.	0	0

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі ДПУ MOODLE (максимально 5 балів).

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та диф. заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі диф. заліку. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в наступному порядку (табл. 4.5).

Таблиця 4.5

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика, диф. залік	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Результати складання диференційованого заліку оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час вивчення навчальної дисципліни «Товарознавство» застосовуються наступні засоби оцінювання:

- диференційований залік;
- тестування;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- виступи студентів під час обговорення питань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1 «Безпека життєдіяльності»

1. Предмет, мета, функції і завдання дисципліни.
2. Діяльність людини. Праця як форма діяльності.
3. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
4. Класифікація та характеристика небезпек за джерелами походження.
5. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
6. Види ризику.
7. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини.
8. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
9. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Загальне уявлення про обмін речовин.
10. Енергетичні витрати людини в процесі життєдіяльності.
11. Здоров'я людини, якість життя та його безпека. Соціальне здоров'я людини.
12. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ.
13. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.
14. Пожежі у природних екосистемах.
15. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
16. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
17. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація.
18. Типологія аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
19. Аварії, катастрофи та їх наслідки.
20. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
21. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
22. Гідродинамічні аварії.
23. Пожежі та вибухи техногенного характеру; причини, що їх зумовлюють.
24. Класифікація радіаційних аварій.
25. Основні характеристики іонізуючих випромінювань.
26. Джерела радіоактивних випромінювань.
27. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
28. Радіаційна безпека.
29. Загальна характеристика ЕМПіВ. Вплив ЕМПіВ на організм людини. Заходи та засоби захисту від їх дії.

- 30. Типологія аварій на хімічно небезпечних об'єктах та їх причини.
- 31. Класифікація об'єктів господарювання за хімічною безпекою.
- 32. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
- 33. Поняття про нормування шкідливих речовин.
- 34. Хімічні небезпеки побуту. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини.
- 35. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
- 36. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.).
- 37. Основи раціонального харчування.

Змістовий модуль II «Цивільний захист»

- 38. Положення гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
- 39. Державне управління у сфері цивільного захисту.
- 40. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
- 41. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування. Сили цивільного захисту.
- 42. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС).
- 43. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
- 44. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
- 45. Заходи з евакуації.
- 46. Інженерний захист.
- 47. Радіаційний захист.
- 48. Хімічний захист.
- 49. Медичний захист.
- 50. Психологічний захист.
- 51. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
- 52. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
- 53. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
- 54. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
- 55. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Змістовий модуль III «Охорона праці»

- 56. Поняття про охорону праці.
- 57. Стан охорони праці на сучасному етапі в Україні.
- 58. Основні законодавчі акти з охорони праці.
- 59. Державна політика в галузі охорони праці. Основні її принципи.
- 60. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
- 61. Права працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
- 62. Охорона праці жінок.
- 63. Гарантії прав на охорону праці при укладанні трудового договору.
- 64. Стимулювання охорони праці.
- 65. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
- 66. Навчання та систематичне підвищення знань працівників України з питань охорони праці.
- 67. Фінансування охорони праці.
- 68. Розслідування та облік нещасних випадків та професійних захворювань.

69. Система управління охороною праці (СУОП).
70. Визначення понять виробниче приміщення, робоче місце, організація робочого місця.
71. Причини виробничих нещасних випадків.
72. Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори.
73. Фізична діяльність людини. Розумова діяльність.
74. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
75. Вплив параметрів мікроклімату на людину.
76. Методи нормалізації параметрів мікроклімату.
77. Вентиляція, види вентиляції.
78. Кондиціонування повітря.
79. Природне освітлення, його значення для працюючих.
80. Освітлення виробничих приміщень, світлотехнічні величини нормування освітлення, види виробничого освітлення.
81. Стандарти та безпечні рівні випромінювань комп'ютерів для організму людини.
82. Випромінювання оптичного діапазону. Захист від їх дії.
83. Класи шкідливості підприємств та розміри санітарних зон.
84. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
85. Безпека при експлуатації систем, що працюють під тиском.
86. Безпека при експлуатації підйомно-транспортних засобів.
87. Основні визначення електробезпеки.
88. Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.
89. Електрозахисні засоби.
90. Надання першої долікарняної допомоги ураженому електричним струмом.
91. Основні причини пожеж.
92. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
93. Організаційні та технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.
94. Принцип дії та класифікація вогнегасних засобів.

Змістовий модуль IV «Екологія»

95. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
96. Характеристика біосфери та її складових.
97. Основні джерела забруднення довкілля та їх вплив на стан НПС.
98. Принципи природокористування.
99. Характеристика моніторингу як методу екологічних досліджень.
100. Основні завдання техноекології.
101. Очищення стічних вод та газодимових викидів.
102. Утилізація твердих відходів промисловості.
103. Основні напрями безвідходних технологій.
104. Екологічна експертиза: види, методи, завдання. Проблема організації екологічної експертизи.
105. Екологічні менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
106. Економіка природокористування та її складові.
107. Визначення екологічних податків.
108. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь (якщо маси поллютантів дані в тоннах).
109. Визначення загальноекономічних збитків від забруднення навколишнього природного середовища (коли обсяг поллютантів визначений певними концентраціями).

110. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
111. Основні причини екологічної кризи в Україні.
112. Шляхи вирішення екологічних проблем людства.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
4. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248. 2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>.
5. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
6. Цілі Сталого Розвитку: Україна : Національна доповідь. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
7. Авраменко Н.Л. Екологічна безпека : навч. посіб. Ірпінь : ДПУ, 2023. 294 с.
8. Авраменко Н.Л., Сагайдак І.С. Охорона праці : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 264 с.
9. Желібо Є. П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 201 с.
10. Чорна Т.М. Цивільний захист : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 204 с.

Допоміжна

11. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
12. Березуцький В.В. Екологія : навч. посіб. / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, О.М. Древалі ; за ред. проф. В.В. Березуцького. Х.: НТУ «ХП», 2019. 420 с.
13. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с.
14. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування : навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 349 с.
15. Цивільний захист / [Запорожець О. І., Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. та ін.]. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.
16. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П.Б. Волянський, А.М. Гринзовський, С.О. Гур'єв та ін.; за заг. ред. проф. П.Б. Волянського та проф. С. О. Гур'єва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

17. Офіційний вебпортал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
18. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
19. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <http://www.mepr.gov.ua/>.

20. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>
22. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
23. Постійне представництво України при ООН. URL: <http://www.uamission.org/>.
24. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
25. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/>
26. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. URL: <http://www.social.org.ua>.
27. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua>.
28. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua>
29. Портал «Україна будівельна: будівельні компанії України, будівельні стандарти: ДБН ГОСТ ДСТУ». URL: <http://www.budinfo.com.ua>
30. Офіційний сайт постійного представництва України в МОП. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour>
31. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int>
32. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL: <https://en.unesco.org>
33. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. URL: <https://www.weforum.org/>
34. Програма ООН з навколишнього середовища . URL: <https://www.un.org/ga/unep>

Міжнародні видання

35. O'Toole W. Crowd Management: Risk, security and health. Events Management Theory and Methods, 2019. 198 p.
36. Clifton Smith, David J. Brooks. Security Science: The Theory and Practice of Security. Publisher: Elsevier, 2020. 280 p.

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
митної справи та товарознавства
від _____ 20__ р., № _____

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП